

DOI: https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.6-4
УДК 332.14+711.4

Мельник М. І.

доктор економічних наук, професор,
завідувач відділу просторового розвитку,
Державна установа «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долішнього Національної академії наук України»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8869-8666>

Лещух І. В.

кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник відділу просторового розвитку,
Державна установа «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долішнього Національної академії наук України»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3860-0728>

РОЛЬ АГЛОМЕРАЦІЙ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІНТЕГРОВАНОГО ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ

У статті досліджено роль агломерацій в забезпеченні інтегрованого просторового розвитку. Особлива увага приділена взаємозв'язку між процесами урбанізації, економічним зростанням та збалансованим розвитком територій. За результатами порівняння урбанізаційних процесів в регіонах та обласних центрах України упродовж 2013–2021 рр., а також оцінки потенціалу подальшої урбанізації обласних центрів Західного регіону України в умовах війни та повоєнного відновлення констатовано, що агломерації виступають ключовими вузлами економічної активності, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності регіонів і формуванню центрів економічного зростання. На основі аналізу динаміки зміни просторової концентрації (економічної щільності) за регіонами України упродовж 2013–2021 рр., а також динаміки зміни податкової віддачі за регіонами України протягом у 2018–2023 рр. показано потенціал агломерацій як центрів концентрації капіталу та розвитку бізнесу.

Ключові слова: агломерація, інтегрований розвиток, просторовий розвиток, урбанізація, обласний центр, центр економічного зростання.

Maryana Melnyk, Iryna Leshchukh

State Institution “M.I. Dolishnyi Institute of Regional Research
of the National Academy of Sciences of Ukraine”

THE ROLE OF AGGLOMERATIONS IN ENSURING INTEGRATED SPATIAL DEVELOPMENT

Introduction. Today, agglomerations around the world serve as powerful drivers of economic growth due to the concentration of economic activity, population, labor resources, businesses, quality infrastructure, and innovations. The formation of agglomerations in Ukraine is only beginning. However, it is evident that their significant untapped potential can become a catalyst for economic modernization and improving the standard of living, particularly in the context of post-war reconstruction. **The purpose** of the article is to explore the role of agglomerations in ensuring integrated spatial development. The following **methods** were used in the research: induction and deduction, comparative analysis, synthesis, statistical analysis, literature review, as well as graphical and cartographic methods. **Results.** Based on a comparison of urbanization processes in the regions and regional centers of Ukraine during 2013–2021, as well as an assessment of the potential for further urbanization of the regional centers in Western Ukraine under wartime and post-war recovery conditions, it has been established that agglomerations serve as key nodes of economic activity, enhancing regional competitiveness and fostering the development of centers of economic growth. An analysis of the dynamics of spatial concentration (economic density) across Ukrainian regions from 2013 to 2021, along with the dynamics of tax returns by region from 2018 to 2023, demonstrates the potential of agglomerations as hubs for capital concentration and business development. Considering the research results, emphasis is placed on the need to implement comprehensive models for planning the development of agglomerations in Ukraine, which take into account the needs for infrastructure development, mobility, and environmental sustainability. Strengthening coordination across different levels of governance and fostering active cooperation between local governments, the state, and the private sector are also highlighted. Additionally, it is recommended to develop comprehensive strategies for agglomeration development that, on the one hand, align with smart specialization and regional needs, and on the other hand, consider the local specificities of development.

Key words: agglomeration, integrated development, spatial development, urbanization, regional center, center of economic growth.

Постановка проблеми та її актуальність.

В У всьому світі агломерації є потужним драйвером економічного зростання завдяки концентрації економічної активності, населення та трудових ресурсів, бізнесу, якісної інфраструктури та інновацій. Формування агломерацій в Україні тільки розпочинається. Утім очевидно, що їх значний нереалізований потенціал може стати каталізатором для модернізації економіки та підвищення рівня життя населення, зокрема, в умовах повоєнної відбудови.

Державною стратегією регіонального розвитку на 2021–2027 роки передбачено формування в Україні семи агломерацій як центрів економічного розвитку – Київської, Дніпровської, Запорізької, Криворізької, Одеської, Харківської та єдиної на заході країни – Львівської агломерації.

Але у лютому 2022 р. Росія розпочала війну проти України. Регіони сходу і півдня опинилися біля лінії фронту. Київська агломерація опинилася у зоні «опори», умовно безпечна зона. Лише Львівська агломерація знаходиться у зоні умовно безпечного тилу. Отже, сьогодні актуальними є дослідження в контексті визначення ефективних підходів до формування та управління агломераціями, їх інтеграції (як полюсів зростання) у просторовий розвиток країни, а також вивчення можливостей посилення синергії між економічними, соціальними та екологічними факторами розвитку агломераційних зон.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню різних аспектів розвитку агломерацій присвячено чимало праць вітчизняних науковців. Зокрема, у теоретичному контексті агломераційні процеси досліджено О.-М. Дорошуком [1], Ю. Бардуном [2] та ін. С. Богачова [3], О. Ізаров, І. Ізарова [4] та ін. вивчають економіко-правові проблеми управління розвитком агломерацій в Україні. К. Кравченко [5], О. Дронова та Я. Лис [6] та ін. описують просторовий і функціональний феномен агломерацій. А. Степаненко та А. Омельченко [7], З. Сірик і В. Засадній [8] та ін. вивчають чинники та етапи формування і розвитку агломерацій, розглядають ризики й проблеми їх функціонування.

Чималим є науковий доробок у сфері дослідження процесів агломерування та формування інтегрованого економічного простору науковців ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» [9–12].

Мета статті – дослідження значення агломерацій у формуванні інтегрованого просторового розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Ухваленим уже під час повномасштабної війни Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів

і територій» від 9 липня 2022 р. [13], до завдань державної регіональної політики інтегровано завдання відновлення регіонів і територій, що постраждали внаслідок збройної агресії проти України. До принципів державної регіональної політики додано *принцип інтегрованого розвитку* – як «поєднання галузевого та територіального підходів для розвитку територіальної громади та/або регіону, що забезпечує соціально-економічний та культурний розвиток територій». Закон уточнює перелік функціональних типів територій, які визначаються з метою запровадження органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування спеціальних механізмів та інструментів: території відновлення, регіональні полюси зростання, території з особливими умовами для розвитку, території сталого розвитку.

Регіональні полюси зростання (агломерації) розглядаються як такі, що виконують інтегруючу роль просторового розвитку України. При цьому, завданнями Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 рр. [14] передбачено територіально спрямовані (диференційовані) механізми та інструменти, серед яких, зокрема *щодо завдання за напрямом «Посилення інтегруючої ролі агломерацій та великих міст» є:*

- створення законодавчої основи функціонування та розвитку агломерацій, забезпечення збалансованого просторового розвитку територій, що входять до їх складу;
- забезпечення всебічного сприяння реіндустріалізації агломерацій та великих міст на основі інновацій (техніки та технологій) вищих технологічних устроїв, формування міських та регіональних економічних кластерів, що спрямовано на ефективне використання ресурсів території, її комплексний розвиток та становлення інноваційної економіки держави;
- забезпечення використання потенціалу закладів вищої освіти для інноваційного розвитку агломерацій;
- формування в агломераціях та великих містах потужних науково-технологічних, медичних центрів з використанням потенціалу закладів вищої освіти, науково-дослідних інститутів, бізнесу з розбудовою відповідної інфраструктури;
- забезпечення підтримки створення ІТ-кластерів у агломераціях та великих містах, що мають необхідний потенціал та інфраструктуру;
- забезпечення організації приміського транспорту в агломераціях та великих містах і прилеглих територіях з урахуванням маятникової міграції;
- запровадження стратегічного планування розвитку транспортних систем агломерацій та великих міст з урахуванням принципів сталої мобільності;

– сприяння модернізації інфраструктури великих міст та впровадженню ефективного ресурсного менеджменту;

– забезпечення підтримки індустрії переробки та утилізації відходів, що використовує передові інноваційні технології;

– створення сприятливих умов для запровадження підходів циркулярної економіки у сфері житлово-комунального господарства і ін.

Активізація агломерацій як центрів економічного розвитку та забезпечення інтегруючої функції на їхніх територіях можлива завдяки гармонізації та зниженню соціально-економічних диспропорцій, усуненню дихотомії місто-село, налагодженню горизонтальних зв'язків між територіальними громадами через стимулювання міжмуніципального співробітництва та впровадження механізму державно-приватного партнерства.

Сьогодні актуальним є питання інституційного удосконалення системи врядування агломераціями для збалансування інтересів всіх учасників, вирішення проблеми значних нерівностей між регіонами за допомогою компенсаторних інструментів вирівнювання для забезпечення інтегрованості та збереження згуртованості. Потужним потенціалом посилення територіальної згуртованості володіє виважена координація та узгодженість секторальних реформ, цілей та заходів секторальних, територіальних стратегічних, прогнозних та містобудівних документів на всіх рівнях управління.

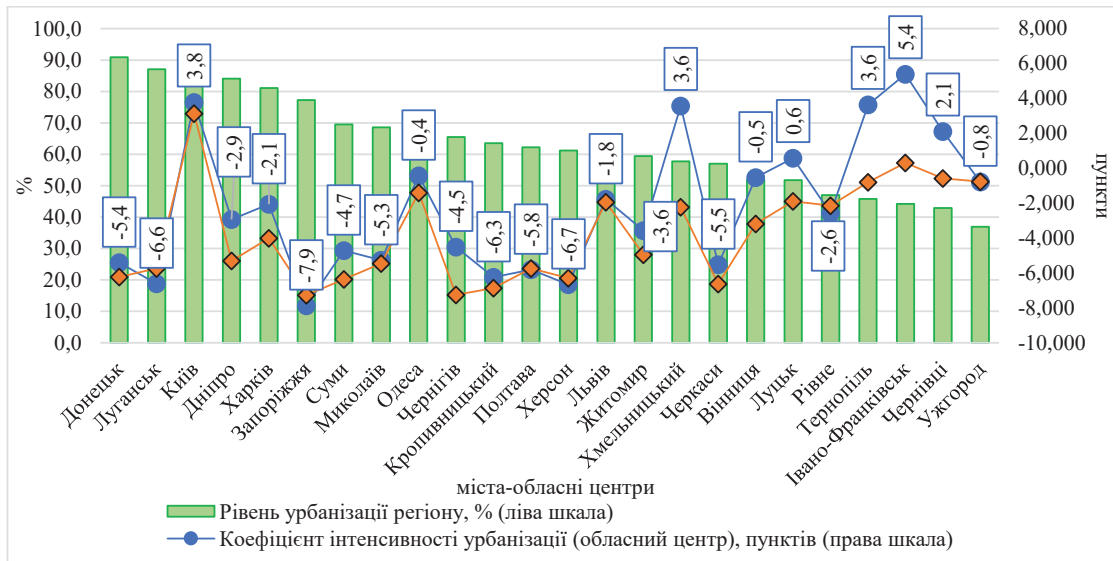
Водночас не слід забувати, що надмірна концентрація різноманітних ресурсів в межах агломерацій з одного боку сприяє отриманню агломераційного ефекту для виробництва та населення, а з другого – загострює економічні диспропорції як на рівні регіону, так і країни загалом. Неконтрольована концентрація та відсутність компенсаторного механізму стійкості міста (*urban resilience*) посилює внутрішні проблеми розвитку міста-ядра агломерації, що полягають у: незаконній та хаотичній забудові з низкою порушень; наслідках щоденної маятникової міграції, зростанні неформальної зайнятості; підвищенні навантаження на транспортну та соціальну інфраструктуру; низькій доступності житла через високі ціни в містах; скороченні громадських просторів внаслідок підвищення вартості землі в межах міста та пріоритеті інтересів забудовників над бажаннями мешканців тощо.

Агломерації та великі міста стають потужними центрами економічного зростання, але проблемою є їх обмежена кількість. Попри значний економічний та фінансовий потенціал, що концентрується на таких територіях, агломерації та великі міста мають низку проблем, розв'язання яких потребує втручання держави: неефективне транспортне сполучення,

високе навантаження на мережу інженерних комунікацій, незбалансованість темпів забудови житлових і соціальних об'єктів, загострення екологічної ситуації. Крім того, наявна інфраструктура в агломераціях не відповідає сучасним потребам обсягу маятникових міграцій. За даними аналітично-дослідницького центру «Інститут міста», щодня на роботу в м. Київ приїжджають понад 560 тис. жителів передмістя, тобто 32% населення всієї Київської області. Існуюча дорожня інфраструктура не справляється з таким активним трафіком. При цьому в містах-супутниках ні на хвилину не припиняється забудова. За оцінками розробників проекту нової Генеральної схеми планування території України, чисельність населення найближчого передмістя збільшиться з 980 тис. до 2,5 млн осіб. Згідно із щорічним рейтингом *Traffic Index 2019* серед міст з найбільш завантаженими дорогами виявилися м. Київ (12 місце серед 416 міст з 57 країн світу), Одеса (18), Харків (29) і Дніпро (47) [15].

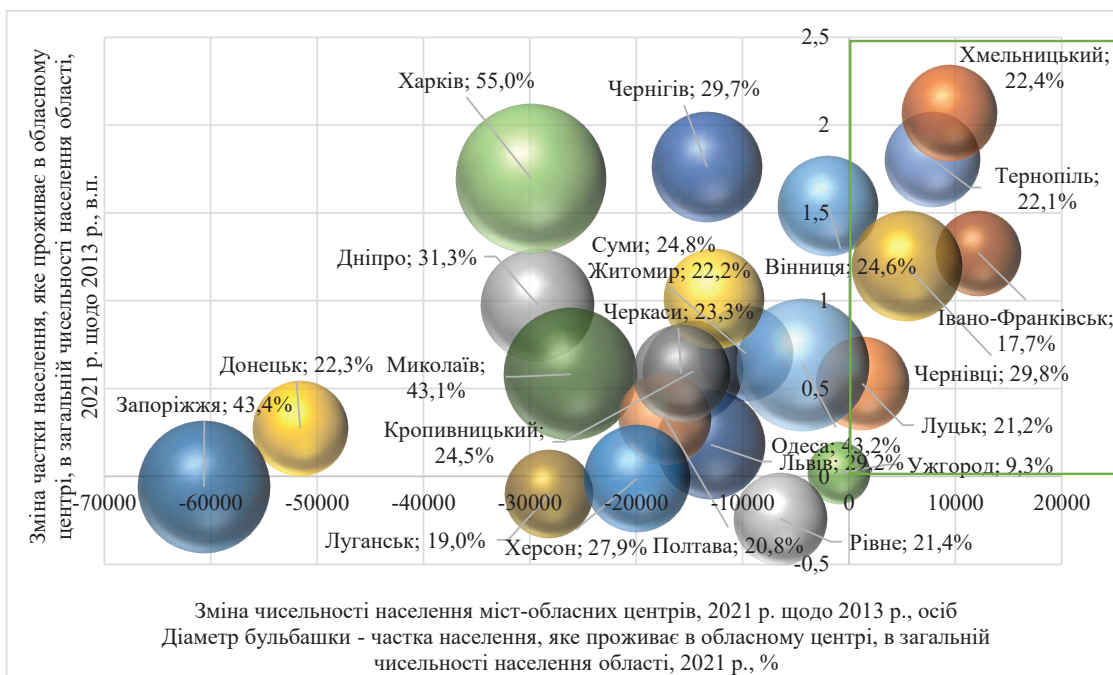
Агломерації на базі великих міст України як потужні осередки локального, регіонального та міжрегіонального рівнів, фокуси (ядра, точки) розвитку та організації соціально-економічного простору країни, виступають «полюсами росту» і продукують інноваційно-інвестиційний вплив на прилеглу територію, що зумовлено наявним інтелектуальним, науковим і освітнім потенціалом, забезпеченістю інноваційною, фінансовою, інформаційною, транспортною інфраструктурою тощо. Концентрація економічного, культурного й інформаційного потенціалу розвитку суспільства в агломераціях, реалізація ними суспільно значимих функцій на регіональному та макрорегіональному рівнях, вагомим чином впливає на просторовий соціально-економічний розвиток України. Від вектору та рівня розвитку агломерацій, складності та різноманітності їх функціонального навантаження (статусу) залежить інтенсивність продукування та ретрансляції управлінських і технологічних інновацій, а отже просторовий розвиток областей, макрорегіонів та країни загалом.

Трансформація моделі інтегрованого просторового розвитку України впродовж 2013–2021 рр. характеризується також нарощенням потенціалу великих міст як потенційних центрів агломерацій чи регіональних метрополій. Інтегруюча роль агломерацій щодо просторового розвитку у реалізації можливостей від вищої локалізації фінансових, економічних, трудових, інфраструктурних і т.д. ресурсів. І це підтверджується вищою інтенсивністю урбанізаційних процесів в обласних центрах України, ніж у регіонах загалом, тобто відбувається стиснення економічного простору на користь великих міст. Інтенсивність урбанізаційних процесів практично у всіх обласних

Рис. 1. Порівняння урбанізаційних процесів в регіонах та обласних центрах України, 2013–2021 рр.

Джерело: розраховано та побудовано авторами за даними [16]

Рис. 2. Динаміка урбанізаційних процесів в обласних центрах України, 2013–2021 рр.

Джерело: розраховано та побудовано авторами за даними [16]

центрах є вищою відносно інтенсивності урбанізації в регіоні загалом, що свідчить про подальшу концентрацію і підвищення ролі великих міст в Україні (рис. 1), проте від’ємні показники коефіцієнта свідчать про значна депопуляцію населення, яка має місце в Україні упродовж останнього десятиліття, і на сьогодні ще більше посилилася в умовах

повномасштабної війни. Коефіцієнти інтенсивності урбанізації показують, що високі темпи приросту міського населення властиві обласним центрам західної частини України (лідери – Івано-Франківська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька області), та традиційно м. Києву (рис. 2). Вони пояснюються як демографічним резервом населення на сільській

території, так і постійним міграційним припливом населення. Зростання інтенсивності урбанізаційних процесів у цих регіонах можна пояснити більш пізньою історичною стадією урбанізації в західній частині України порівняно зі старопромисловими та високоурбанізованими областями Сходу та Центру. Перебуваючи у тилу, в зоні відносної безпеки, великі міста Західного регіону України характеризуються постійним міграційним припливом населення із зон бойових дій та прифронтових регіонів.

Натомість затухання урбанізаційних процесів спостерігається у всіх містах-обласних центрах прифронтових регіонів (Запоріжжя, Херсон, Луганськ, Донецьк, Кропивницький, Черкаси). В умовах повномасштабного вторгнення відбувається подальше «розрідження» економічного простору цих міст, що об'єктивно зумовлено переїздом міського населення на сільські території відповідних регіонів, або ж у регіони, відділені від лінії фронту, зважаючи на постійні масовані обстріли російським агресором українських міст. Адже саме у великих містах концентруються важливі об'єкти військово-промислового комплексу, енергетичної та іншої критичної інфраструктури, які найчастіше стають об'єктами обстрілів та бомбардувань.

Значним потенціалом до подальшого нарощення чисельності населення в умовах війни характеризуються й м. Ужгород та Львів. Зокрема, станом на червень 2024 р. у м. Львові офіційно зареєстровано 225,2 тис. ВПО [17]. З них 46,3% (або понад 104,2 тис. осіб) зареєстровані саме в обласному центрі. Посилення урбанізаційних процесів у м. Ужгород та Львів відбуватиметься й надалі, зважаючи на низку факторів, як-от: тилове розміщення відповідних регіонів загалом, наявність ринків праці, забезпеченість якісною соціальною та житловою інфраструктурою, зручне економіко-географічне розташування та близькість до кордону із країнами ЄС, а також високий транспортний та логістичний потенціал.

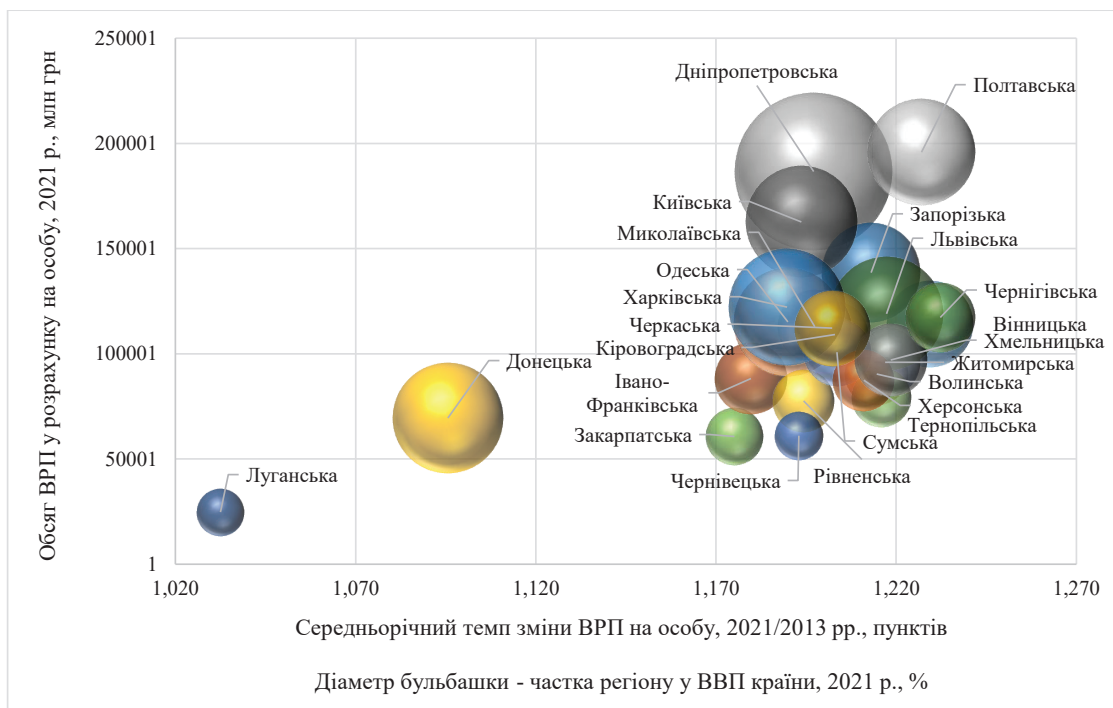
В умовах війни внаслідок тяжіння до великих міст і ВПО, і релокованого бізнесу, бо існують кращі інфраструктурні умови, і загалом економічно активного населення через більш сприятливі умови пошуку робочих місць – з'являються нові виклики і загрози збалансованого і інтегрованого просторового розвитку територій (громад), що входять до їх складу. Потенціал просторової інтеграції територіальних громад агломерації має використовуватися з максимальною вигодою, а саме щоб: підвищувалась інвестиційна привабливість територій; реалізовувались крупні інвестиційні проєкти; оптимізувалась транспортна, виробнича, енергетична, комунальна, соціальна інфраструктура; комплексно розвивався екологічний каркас території.

Агломерації, виконуючи інтегруючу роль просторового розвитку, мають потенціал щодо синхронізованого розвитку суміжних територіальних громад. В цьому контексті важливим є створення та використання в межах агломерації спільної системи планування території, економічного розвитку, культури та туризму, організації громадського транспорту, охорони громадського порядку, системи комунальної інфраструктури (водопостачання, каналізації, поводження з відходами). Наукового обґрунтування потребують механізми застосування когерентного підходу розробки стратегій територіальних громад, комплексних планів їх просторового розвитку і власне Стратегії розвитку агломерації – відсутність когерентного підходу утруднює процес спільної реалізації проєктів. І це вкотре актуалізує необхідність узгодження стратегічного і просторового планування.

Просторова інтеграція на основі агломерацій має відбуватись на обґрунтованій інституційній основі забезпечення збалансування інтересів територіальних громад великих міст і прилеглих сільських, селищних та міських громад. Ефективне інституційне забезпечення економічного, соціального та культурного співробітництва, обґрунтування інструментарію забезпечення збалансованості та згуртованості економічного простору агломерацій; інтегрованого підходу щодо розробки, узгодженості та реалізації документації в сфері просторового та стратегічного планування, як інструмента імплементації системної згуртованості на національному, регіональному та місцевому рівнях, послужить основою для розвитку різних просторових форм інтеграції економічних суб'єктів, а отже призводитиме до зростання бюджетів громад, які входять в агломерацію, сприятиме посиленню інституційної спроможності місцевого самоврядування та його матеріально-фінансової основи загалом.

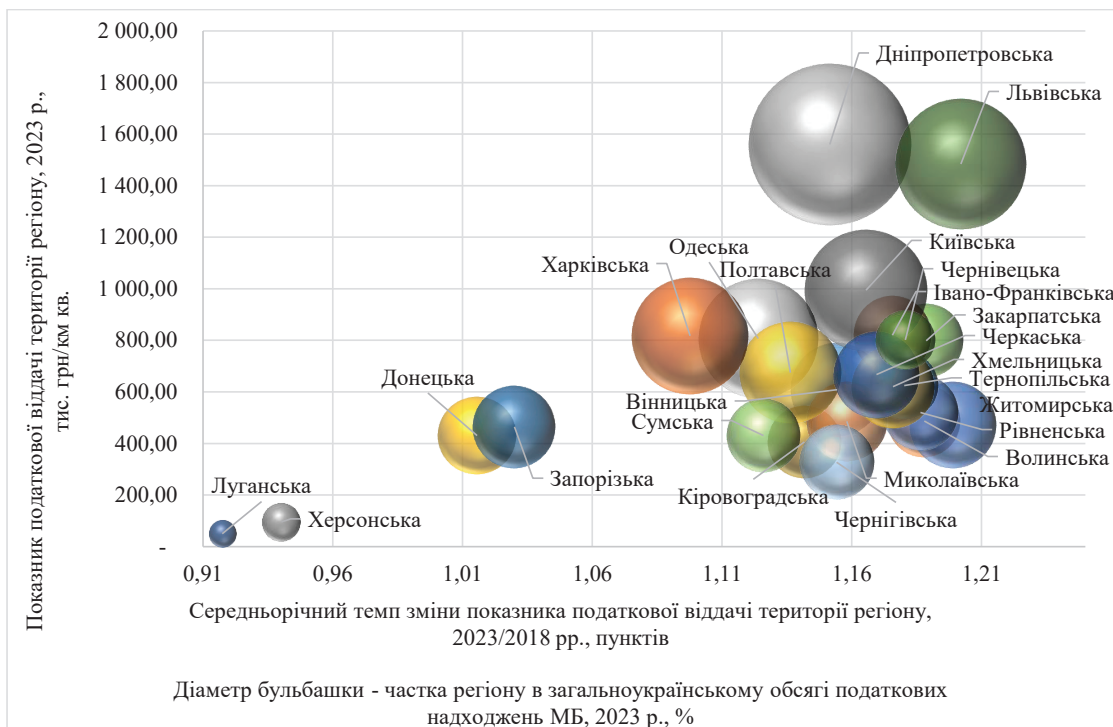
У великих містах-агломераціях зареєстровані найкрупніші компанії України. Так, зокрема найбільші за доходами 1000 українських компаній (забезпечують понад половину загального обсягу доходів усіх підприємств країни) у 2023 році згенерували 6,8 трильйонів гривень (у 2020 році – майже 5 трильйонів гривень). Найбільше з них зареєстровані в Києві, а їх чистий дохід (3570,5 млрд грн) склав більше, ніж найбільших підприємств сходу і півдня країни разом. Близько 52,3% від загального обсягу доходів топ-1000 сконцентровано в компаніях з Києва. Окрім столиці із 415 компаніями, ще 28,6% доходів генерують 302 великих підприємств, які юридично знаходяться в промислових центрах Дніпропетровської, Київської, Львівської, Одеської та Полтавської областей. Внаслідок російської агресії частка в загальних доходах традиційних

Рис. 4. Динаміка зміни просторової концентрації (економічної щільності) за регіонами України протягом 2013–2021 рр.

Джерело: розраховано та побудовано авторами за даними [16]

Рис. 5. Динаміка зміни податкової віддачі за регіонами України протягом 2018–2023 рр.

Джерело: розраховано та побудовано авторами за даними [16]

Висновки. Сьогодні агломерації відіграють важливу роль у формуванні інтегрованого просторового розвитку, забезпечуючи концентрацію капіталу, виробничих потужностей, трудових ресурсів та інновацій. Вони стимулюють економічне зростання та створюють можливості для підвищення якості життя населення за рахунок, зокрема, покращення інфраструктури та доступу до послуг. Таким чином, фактично, агломерації є не лише центрами економічної активності, але й інструментами формування інтегрованого просторового розвитку.

Забезпечення ефективного та сталого функціонування агломерацій вимагає впровадження комплексних моделей планування, що враховують потреби розвитку інфраструктури, мобільності та екологічної стійкості. Це передбачає координацію на різних рівнях управління та активне співробітництво між органами місцевого самоврядування, державою та приватним сектором. Разом з тим, інтегрований просторовий розвиток на основі агломерування потребує розроблення відповідних комплексних стратегій, що враховуватимуть, з одного боку, смарт-спеціалізацію та потреби регіонів, а з іншого, – локальні особливості розвитку.

Література:

1. Дорошук О.-М.Ю. Поняття «міська агломерація»: розвиток уявлень і сучасне розуміння. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Географічні науки*. 2017. Вип. 6. С. 52–57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ksuhsgs_2017_6_9
2. Бардун Ю. Поняття агломерації в наукових дослідженнях: визначення, трактування, механізми дії. *Містобудування та територіальне планування*. 2019. № (70). С. 51–66.
3. Богачов С.В. Управління розвитком міських агломерацій в Україні: економіко-правові проблеми. *Схід*. 2015. № 5. С. 14–17.
4. Ізаров О.М., Ізарова І.О. Міські агломерації: пропозиції законодавчої ініціативи. *Вісник Одеської державної академії будівництва та архітектури*. 2017. Випуск 66. С. 8–14.
5. Kravchenko K. Features of the urban agglomerations development in the conditions of contemporary globalization. *Економічна та соціальна географія*. 2022. № 87. С. 72–81. DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-7154/2022.87.72-81>
6. Дронова О.Л., Лис Я.С. Управління міськими агломераціями: європейський досвід для реформ в Україні. *Український географічний журнал*. 2016. № 1. С. 47–52.
7. Степаненко А., Омельченко А. Міські агломерації як форма сучасного світового процесу урбанізації. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2019. № 3. С. 184–192.
8. Сірик З.О., Засадній В.Л. Теоретичні засади дослідження агломераційних чинників інвестиційної привабливості громад. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 1. С. 302–309.
9. Мельник М., Лещух І., Чайковський В. Проблеми та інструменти формування інтегрованого економічного простору України в умовах війни та повоєнної відбудови. *Академічні візії*. 2024. Вип. 30. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1033>
10. Мельник М., Лещух І. Стратегічні пріоритети інтегрованого просторового розвитку на основі активізації агломераційних процесів. *Modeling the development of the economic systems*. 2024. № 1. С. 163–169. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-11-23>
11. Трансформація структури економіки міст Західного регіону України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»; наук. ред. М.І. Мельник. Львів, 2021. 529 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20210005.pdf>
12. Метрополійні функції великих міст України: потенціал розвитку та перспективи реалізації: монографія / наук. ред. М.І. Мельник. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Львів, 2016. 552 с.
13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій: Закон України від 09.07.2022 р. № 2389-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text>
14. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 рр.: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
15. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 рр.: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
16. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
17. Аналітичний портал Львівщини. URL: <https://apl.loda.gov.ua/portal/apps/sites/#/site>
18. Рейтинг компаній «Топ-1000» за розміром чистого доходу за 2023 рік. URL: <https://top-1000.com.ua/>
19. 1000 українських компаній, які отримали найбільший дохід у 2020 році. URL: <https://glavcom.ua/economics/finances/1000-ukrajinskih-kompaniy-yaki-otrimali-naybilshiy-dohid-u-2020-roci-spisok-publikujetsya-vpershe-776890.html>

References:

1. Doroshchuk O.-M. Yu. (2017) Ponyattya «mis'ka ahlomeratsiya»: rozvytok uyavlen' i suchasne rozuminnya [The concept of «urban agglomeration»: the development of ideas and modern understanding]. *Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Seriya : Neohrafichni nauky*, no. 6, pp. 52–57.

2. Bardun Yu. (2019) Ponattya ahlomeratsiyi v naukovykh doslidzhennyakh: vyznachennya, traktuvannya, mekhanizmy diyi [Concept of agglomeration in scientific research: definition, interpretation, mechanisms of action]. *Mistobuduvannya ta terytorial'ne planuvannya*, no. 70, pp. 51–66.
3. Bohachov S. (2015) Managing the development of urban agglomerations in Ukraine: economic and legal problems. *Skhid*, no. 5, pp. 14–17.
4. Izarov O. M., Izarova I. O. (2017) Mis'ki ahlomeratsiyi: propozytsiyi zakonodavchoyi initsiatyvy [Urban agglomerations: legislative initiative proposals.]. *Visnyk Odes'koyi derzhavnoyi akademiyi budivnytstva ta arkhitektury*, no. 66, pp. 8–14.
5. Kravchenko K. (2022). Features of the urban agglomerations development in the conditions of contemporary globalization. *Ekonomichna ta sotsial'na heohrafiya*, no. 87, pp. 72–81.
6. Dronova O. and Lys Ya. (2016). Management of urban agglomerations: European experience for reforms in Ukraine. *Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal*, no. 1, pp. 47–52.
7. Stepanenko A., Omelchenko A. (2019) Mis'ki ahlomeratsiyi yak forma suchasnoho svitovoho protsesu urbanizatsiyi [Urban agglomerations as a form of the modern world process of urbanization]. *Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika ta pidpryyemnytstvo*, no. 3, pp. 184–192.
8. Siryk, Z. and Zasadnii, V. (2024) Theoretical foundations of the study of agglomeration factors of the investment attractiveness of communities'», *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, vol. 9, no. 1, pp. 302–309.
9. Melnyk M., Leshchukh I., Tchaikovskiy V. (2024) Problemy ta instrumenty formuvannya intehrovanoho ekonomichnoho prostoru Ukrayiny v umovakh viyny ta povoyennoyi vidbudovy [Problems and tools of formation of the integrated economic space of Ukraine in the conditions of war and post-war reconstruction]. *Akademichni viziyi*, no. 30. Available at: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1033>
10. Melnyk M., Leshchukh I. (2024) Stratehichni priorityety intehrovanoho prostorovoho rozvytku na osnovi aktyvizatsiyi ahlomeratsiyinykh protsesiv [Strategic priorities of integrated spatial development based on the activation of agglomeration processes]. *Modeling the development of the economic systems*, no. 1, pp. 163–169.
11. Melnyk M. I. (eds.) (2021) Transformatsiya struktury ekonomiky mist Zakhidnoho rehionu Ukrayiny. Instytut rehional'nykh doslidzen' imeni M.I. Dolishn'oho NAN Ukrayiny. Lviv, 529 p.
12. Melnyk M. I. (eds.) (2016) Metropolini funktsiyi velykykh mist Ukrayiny: potentsial rozvytku ta perspektyvy realizatsiyi : monohrafiya. DU «Instytut rehional'nykh doslidzen' im. M.I. Dolishn'oho NAN Ukrayiny». Lviv. 552 p.
13. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny shchodo zasad derzhavnoyi rehional'noyi polityky ta polityky vidnovlennya rehioniv i terytoriy: Zakon Ukrayiny vid 09.07.2022 r. No. 2389-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text>
14. Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi stratehiyi rehional'noho rozvytku na 2021-2027 rr.: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 05.08.2020. No. 695. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
15. Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi stratehiyi rehional'noho rozvytku na 2021-2027: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 05.08.2020. No. 695. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
16. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
17. Analitychnyy portal Lvivshchyny. Available at: <https://apl.loda.gov.ua/portal/apps/sites/#/site>
18. Reytnh kompaniy «Top-1000» za rozmirom chystoho dokhodu za 2023 rik. Available at: <https://top-1000.com.ua/>
19. 1000 ukrayins'kykh kompaniy, yaki otrymaly naybil'shyy dokhid u 2020 rotsi. Available at: <https://glavcom.ua/economics/finances/1000-ukrajinskih-kompaniy-yaki-otrimali-naybilshiy-dohid-u-2020-roci-spisok-publikujetsya-vpershe-776890.html/>

Стаття надійшла до редакції 05.11.2024 р.